

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Střední průmyslová škola strojnická Vsetín
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0483
Autor	Ing. Romana Rodková
Název šablony	III/2
Název DUMu	11.3 Technické výkresy
Tematická oblast	Technické kreslení
Předmět	TEK
Druh učebního materiálu	<i>metodika</i>
Anotace	<i>druhy výkresů a jejich základní prvky</i>
Vybavení, pomůcky	<i>projektor</i>
Ověřeno ve výuce dne, třída	14. 9. 2012, 1. B

Výukové cíle

- seznámit studenty se základními prvky technického výkresu
- přehled základních formátů
- skládání výkresů velkých formátů

Klíčová slova

- formát
- výkres
- náčrt
- originál
- kopie
- popisové pole

Nejdůležitějším dokumentem, se kterým se setkáte ve strojírenské praxi, je technický výkres. Je podkladem pro výrobu součástí, musí obsahovat všechny náležitosti pro zhotovení finálního výrobku.

Technické výkresy mohou být tvořeny dvěma způsoby:

- kreslením ručním - pravítko, tužka
- kreslením pomocí počítače - CAD systémy

Typy výkresů:

- **skica** - náčrt od ruky, první nápad, lze ji tvořit ručně i v PC
- **originál** - výkres, který slouží k archivování, jeho tvorba se řídí platnými pravidly technického kreslení, kreslí se buď ručně s pomocí rýsovacích potřeb nebo na PC pomocí programů CAD/CAM
- **kopie** - rozmnožený originál, slouží pro potřeby výroby, montáže, kontroly, ...

Z hlediska strojírenství lze výkresy rozdělit:

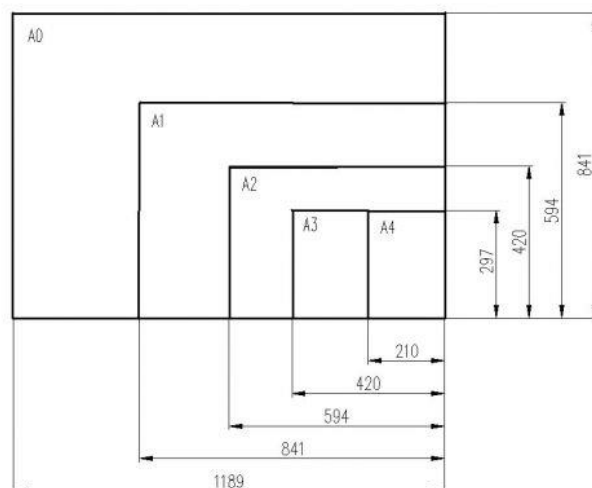
- **návrhové** - podklad pro konečné řešení, zobrazuje součásti ve vzájemné poloze včetně uložení a základních rozměrů
- **výkresy součástí** - nebo také výrobní výkresy, jsou podkladem pro výrobu, musí obsahovat všechny údaje nutné pro zhotovení součástky
- **výkresy podsestav a sestav** - slouží pro průběžnou nebo konečnou montáž výrobku; obsahují pouze hlavní rozměry, které na sebe navazují nebo spolu souvisí a soupis jednotlivých položek.

Formáty výkresů

Formáty výkresů (obr. 1) a jejich úpravy jsou definovány příslušnou normou. Tato norma definuje tři řady výkresů.

- formáty ISO-A - základní řada
- prodloužené formáty
- zvlášť prodloužené formáty

Formáty řady A se tvoří, tak že vždy delší stranu výkresu zmenšíme v poměru $1:\sqrt{2}$.

Obr. 1 Formáty výkresů

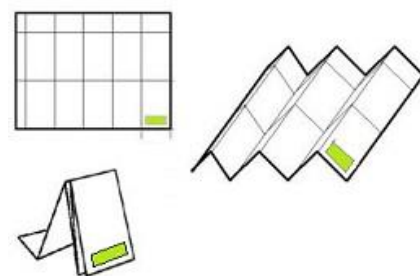
Formát výkresu volíme vždy nejmenší vhodný. Bereme v úvahu přehledné zobrazení součástky a čitelnost výkresu.

Skládání výkresů

Originály se neskládají!

Všechny výkresy, které mají sloužit pro tvorbu kopií, se archivují v nesloženém stavu. Postup skládání všech formátů (mimo A4) je následující (obráz. 2):

- výkresy skládáme postupným ohýbáním na formát A4
- první skládáme šířku
- pak složíme výšku
- razítko musí zůstat nahoře

Obr. 2 – skládání výkresů

Úprava výkresových listů

Mezinárodní norma předepisuje řadu dalších pravidel pro tvorbu výkresové dokumentace. Na výkresech jsou to prvky, které jej identifikují, umožní snadnou orientaci a porovnání přesnosti originálu a kopie (obráz. 3).

Jsou to prvky:

povinné - popisové pole, rámec, středící značky

nepovinné - značky pro oříznutí, souřadnicová síť, orientační značky, porovnávací měřítko

Popisové pole výkresu - základní znak pro identifikaci, zobrazuje informace o zobrazené součástce, osobách zodpovídajících za daný výkres a změnách na výkresech provedených.

Rámec - kreslí se čarou tloušťky nejméně 0,5 mm.

Lem - mezi krajem ořezaného výkresu a kreslicí plochou. Šířka podle velikosti výkresu.

Souřadnicová síť - usnadňuje orientaci na výkrese

Značky pro ořez - kreslíme ve všech rozích výkresu.

Porovnávací měřítko - pro srovnání kopie a originálu (my nekreslíme)

Středící značky - lepší orientace při kopírování.

Otázky

1. Jak lze obecně rozdělit typy výkresů?
2. Jak rozdělujeme výkresy v technické praxi?
3. Přiřaďte k formátům jejich velikost:
  - a. 297 x 420
  - b. 210 x 297
  - c. 841 x 594
4. Jak veliký je formát A0?
5. Jakým způsobem se výkresy skládají – popište nebo předved'te (pokud máte formát výkresu alespoň A3).
6. Je možné skládat originály?
7. Vyjmenujte povinné prvky technického výkresu.
8. Které prvky jsou nepovinné?

Literatura, použité zdroje textu a obrázků

- KLETEČKA, Jaroslav; FOŘT Petr. Technické kreslení. 1. vyd. BRNO : CP Books, a.s., 2005. ISBN 80-251-0498-2. Kapitola 2, s. 19 -20.
- LEINVEBER, Jan; VÁVRA, Pavel. Strojnické tabulky.(čtvrté doplněné vydání) Úvaly : Albra – pedagogické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7361-051-7, Kapitola technické kreslení, s.73-78.